

TESADÜF MÜ TEVAFUK MU?

Kâinat, Allah'ın kudret kalemiiyle yazdığı muhteşem bir kitaptır. Bu kitap, baştan sona hikmetlerle doludur. Hiçbir yerinde bir abes, bir fazlalık söz konusu değildir. Kur'an'ın bildirdiği gibi

"Çevir gözünü, bir bak! Herhangi bir kusur bulabilir misin? Sonra bir daha, bir daha çevir. Gözün yorgun ve mahrum olarak sana geri dönecektir." (Mülk, 67/3-4)

Bu gerçeğin en güzel bir misali, insan vücududur. İnsan vücudunda, görevi olmayan hiç bir uzuv yoktur. Sadece karaciğer, dört yüzden fazla görevi başarıyla yürütmektedir.

Kâinata meydana gelen olaylar, tamamen Allah'ın kudreti ve tasarrufu ileler. Mesela, biz yağmurun yağdığını görürüz. Gerçekte ise, yağmur yağdırılır. Rüzgarlar rastgele değil, Allah'ın emrine göre eserler. Hiçbir olayda tesadüf yoktur. **"Tesadüf, ancak cehlimizi örten bir perdedir."** (Sözler, s. 632) Bizim tesadüf olarak gördüklerimiz, hakikatta Allah'ın tasarrufudur. (Yazır, IV, 2802) Mesela, siz evinizde otururken, birden içinize dışarıya çıkıp dolaşma hissi doğsa ve çıktığınızda sokakta, yıllardır görmediğiniz bir dostunuzla karşılaşırsanız, bu bir tesadüf, bir rastlantı değil; tevafuktur, ilâhî bir tasarruftur.

Bediüzzaman'ın şu tesbiti son derece dikkat çekicidir:

"Çok âdî (sıradan) perdeler içinde mühim işaretler verilir, ehli anlar." (Barla Lahikası, s. 313)

Trafik işaretlerinden haberi olmayan birisi, polisin el-kol hareketlerine bir anlam veremez. Yoldaki işaretleri sadece seyreder. Fakat bilen birisi, o hareketlerden ve işaretlerden, sözlü birer ifade gibi mana çıkarır, istifade eder.

Üstadımızdan tesadüfle ilgili bir ders:

"Mesela, benim avucumda nohut, leblebi, üzüm, buğday gibi maddeler bulunsa, ben onları yere atsam, üzüm üzüme, leblebi leblebiye karşı sıralansa hiç şüphe kalır mı ki, elimden çıktıktan

---

sonra, gaybî bir el müdahale edip sıralamasın. İşte, hurufat ve kelimat (harfler ve kelimeler) o maddelerdir, ağzımız o avuçtur." (*Barla Lahikası*, s. 65)

"Bu tarz tevafuklar, her şeyde bir kasıt ve iradenin cilvesi bulunduğunu, tesadüf olmadığını gösterir... Hiçbir şey daire-i ilim ve kudretinden hariç olmadığı gibi, daire-i irade ve meşietinden dahi hariç değildir." (*Kastamonu Lahikası*, s. 65)

Bediüzzaman bazı tefe'üllerini şöyle anlatır:

"Bundan otuz sene evvel (I. Dünya Savaşı sonrası) eski Saîd'in gafil kafasına müthiş tokatlar indi. '*Elmevtü hak*' (ölüm haktır) kaziyyesini düşündü, kendini bataklık çamurunda gördü. Meded istedi, bir yol aradı, bir halaskar taharri etti. Gördü ki, yollar muhtelif, tereddüde kaldı. Gavs-ı Azam olan Şeyh Geylanî'nin (R.A), Fütûhu'l-Gayb namındaki kitabıyla tefe'ül etti. Tef'eülde şu çıktı: '*Sen Dâr u'l-Hikmette iken, kalbini tedavî edecek bir doktor ara.*'"

"Acibtir ki, o vakit ben Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye azası idim. Güya, ehl-i İslâm'ın yaralarını tedaviye çalışan bir hekim idim. Halbuki en ziyade hasta ben idim. Hasta evvela kendine bakmalı, sonra hastalara bakabilir. Sonra, İmam-ı Rabbanî'nin Mektubat kitabını gördüm. Elime aldım. Halis bir tefe'ül ederek açtım. Acaibtendir ki, bütün Mektubat'ında yalnız iki yerde '*Bediüzzaman*' lafzı var. O iki mektub, bana birden açıldı. Pederimin ismi Mirza olduğundan, o mektubların başında '*Mirza Bediüzzaman'a mektub*' diye yazılı olarak gördüm. '*Fesübhanallah, dedim, bu bana hitab ediyor.*' İmam, o mektublarında tavsiye ettiği gibi, çok mektublarında musırrane şunu tavsiye ediyor: '*Tevhid-i kible et!*' Yani, birini üstad tut, arkasından git, başkasıyla meşgul olma!"

"(...) Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle kalbime geldi ki: Bu muhtelif turukların başı ve bu cetvellerin menbaı ve şu seyyaraların güneşi, Kur'an-ı Hakîm'dir. Hakîkî tevhîd-i kible bunda olur. Öyle ise, en âlâ mürşid de, en mukaddes üstad da odur." (*Mektubat*, s. 355-356)

Görüldüğü gibi Bediüzzaman, Abdulkadir-i Geylanî ve İmam-ı Rabbanî'nin kitaplarıyla yaptığı tefe'ülde, haline uygun bir ders almış, hayatının akışına bir yön

---

vermiştir.

Bediüzzaman'ın ilk talebelerinden Sıddık Sabri'nin ayağında Bediüzzaman'da olduğu iki parmak bitişiktir. Bediüzzaman, bu talebesine gönderdiği bir mektubunda şöyle der:

“Senin cisminde (ayağında) kardeşliğimin sikkesini gördüğüm zaman, bir hiss-i kable'l-vuku (önsezi) ile kalbime geldi: Bu zat, mühim bir vakitte bana çok ehemmiyetli bir kardeşlik edecek. Ve muvaffak oldun, yaptın.” (Kastamonu Lahikası, s. 30)

İnanç ve itikad bakımından Allah'ın ilmini, iradesini ve kudretini reddeden materyalistlerin saplandığı tesadüf kelimesi tamamen inkara ve küfre götürdüğünden üstadımız bu konu üzerinde şiddetle durup ikaz ediyor. Fakat miraç risalesinde olduğu gibi **“gözüne ve kulağına tesadüf eden”** ve buna mümasil ifadeler aynı manaya gelmez.

Buradaki tesadüf, Resulüllah (S.A.V) miraç merdiveniyle alemi gezerken kendi iradesinin dışında kendisinin kontrolü olmadan gözünün gördüğü kulağının işittiği kevnî delil ve burhanlar için kullanılmıştır.

“Ben de kader-i İlahînin sevkiyle pek acib bir yola girmiştım. Ve pek çok belalara ve düşmanlara tesadüf ettim”. “Enes'e ferman etti ki: “Filân, filânı çağır. Hem kime tesadüf etsen davet et.” Enes de kime rast geldiyse çağırırdı. ifadelerinde de esadüf bu manada kullanılmıştır.

Aşağıda risalelerde geçen tesadüfle alakalı bazı cümleler yer almaktadır:

“Tesadüf onun işine karışamaz.” (S. 197)

“Zelzele gibi vakıalar olan şu hâdisat-ı kevnîye, tesadüf oyuncağı değiller.” (S. 170)

“Hangi tesadüf bu işlere karışabilir?” (S. 673)

“Tesadüf ise, cehlimizi örten gizli bir hikmet-i İlahiyenin perdesidir”

“Demek tesadüf yok, hâdisat başıboş gelmiyor, intizamsız değillerdir.” (M. 349)

“Fakat rububiyet-i âmmedeki daire-i esbab-ı zâhiriyyede, ehl-i gafletin nazarında hikmeti ve sebebi bilinmeyen işlerde, tesadüf namını vermişler.”(M. 379)

"Karışık tesadüf karışamaz." (Ş. 45)

"Evet fennî bir nazarla dikkat edilirse anlaşılır ki, o zerrenin hareketi, körükörüne, tesadüf eseri değildir." (İ. 57)

"Âlemde tesadüf yoktur."(Ms. 243)

"Bu tevafuk kat'iyen tesadüf değil." (B. 255)

"Birincisi: Her şeyde -ne kadar cüz'î de olsa- bir kasd ve iradenin cilvesi bulunmasıdır; tesadüf, hakikî olarak olmamasıdır." (K. 65)

"En cüz'î işlerimiz de tesadüf değil, kasdî tevafuktur." (K. 221)

"Gözümüzle bu latif tevafuktaki şirin inayet-i İlahiyenin cüz'î cilvelerini gördük ve anladık ki, kör tesadüf işimize karışmıyor." (K. 222)

"Bu kadar kesret ve vüs'atle tesadüf olamaz." (STİ. 5)

"Bu işler tesadüfî olamaz." (S. 35)

"Demek ki, şu enharın nebeanları, âdi ve tabî ve tesadüfî bir iş değildir." (S. 250)